
Istungidokument

B9-0168/2024

8.3.2024

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

tihedamate suhete kohta ELi ja Armeenia vahel ja vajaduse kohta sõlmida Aserbaidžaaani ja Armeenia vaheline rahuleping (2024/2580(RSP))

Anna Fotyga, Lars Patrick Berg, Witold Jan Waszczykowski, Adam Bielan, Anna Zalewska, Beata Kempa, Jacek Saryusz-Wolski, Eugen Jurzyca
fraktsiooni ECR nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon tihedamate suhete kohta ELi ja Armeenia vahel ja vajaduse kohta sõlmida Aserbaidžaani ja Armeenia vaheline rahuleping (2024/2580(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Armeenia ja Aserbaidžaani kohta,
  - võttes arvesse oma 28. veebruari 2024. aasta resolutsiooni ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitleva 2023. aastaaruande kohta¹,
  - võttes arvesse ulatuslikku ja laiendatud partnerluslepingut ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahel², mis jõustus täielikult 1. märtsil 2021,
  - võttes arvesse ühelt poolt nõukogude ja komisjoni 31. mai 1999. aasta otsust partnerlus- ja koostöölepingu sõlmimise kohta ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Aserbaidžaani Vabariigi vahel³ (ELi ja Aserbaidžaani vaheline partnerlus- ja koostööleping), mis jõustus 1999. aastal,
  - võttes arvesse ELi ja Armeenia partnerlusnõukogu 13. veebruari 2024. aasta viienda kohtumise tulemusi,
  - võttes arvesse talituste 9. veebruari 2024. aasta ühist töödokumenti „Partnership Implementation Report on Armenia“ (SWD(2024)0041),
  - võttes arvesse ELi väljaõppemissiooni (EUTM) käivitamist Armeenias 20. veebruaril 2023,
  - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et ELi ja Armeenia suhted põhinevad ühistel väärtustel, nagu demokraatia, õigusriik, inimõigused ja põhivabadused, ning neil on ühine huvi Armeenia osalemise vastu majandus- ja poliitilistes reformides ning piirkondlikus koostöös, sealhulgas idapartnerluse raames;
- B. arvestades, et ELi ja Armeenia partnerlusnõukogu kohtus 13. veebruaril 2024. aastal Brüsselis viiendat korda; arvestades, et kohtumisel kinnitati ELi ja Armeenia vastastikust huvi ja pühendumust ühistel väärtustel põhinevate suhete tugevdamisele ja süvendamisele;
- C. arvestades, et EL ja Armeenia leppisid kokku alustada tööd uue ELi-Armeenia partnerluskavaga, millega kehtestatakse ambitsioonikamad ühised prioriteedid koostöö

---

¹ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2024)0104.

² ELT L 23, 26.1.2018, lk 4.

³ EÜT L 246, 17.9.1999, lk 1.

tegemiseks kõigis mõõtmetes;

- D. arvestades, et Armeenias on viimastel aastatel toimunud suured poliitilised muutused ning valitsus on võtnud kohustuse tagada tõeliselt toimivad demokraatlikud institutsioonid ning kasutada ulatuslikku ja laiendatud partnerluslepingut riigi moderniseerimise reformide kavana, hoolimata märkimisväärtetest probleemidest;
- E. arvestades, et Armeenia on teinud täiendavaid edusamme reformide rakendamisel sellistes olulistest valdkondades nagu õigus ja õigusriik ning korrupsioonivastane võitlus; arvestades, et Armeenia on teinud märkimisväärted edusamme ka hariduse, tervishoiu, rände ja kodanikukaitse valdkonnas;
- F. arvestades, et Armeenia on andnud märku oma kavatsusest arendada edasi ja süvendada partnerlust ja koostööd ELiga, sealhulgas kahepoolsete suhete kaudu ja idapartnerluse regionaalpoliitika raamistikus; arvestades, et Armeenia projekt „Crossroads of Peace“ rõhutab piirkondliku koostöö ja ühendatuse tähtsust; arvestades, et 17. oktoobril 2023 märkis peaminister Nikol Pašinjan Euroopa Parlamendis, et Armeenia on valmis lähenema Euroopa Liidule;
- G. arvestades, et EL ja Armeenia on arutanud võimalusi alustada viisanõude kaotamist käsitlevat dialoogi;
- H. arvestades, et EL on endiselt suurim rahastaja riigile, kes saab olulist toetust õiguse, õigusriigi, korrupsioonivastase võitluse, hariduse ja rohepöörde valdkonnas;
- I. arvestades, et Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu on negatiivselt mõjutanud Lõuna-Kaukaasiat ja muutnud piirkonna julgeolekuolukorra veelgi keerulisemaks; arvestades, et Venemaa väidetav valmisolek tagada Armeenia julgeolek on osutunud olematuks; arvestades, et Armeenia on juba suutnud nõrgendada oma sidemeid Venemaaga seoses julgeolekuga, kuna tema osalemine Venemaa juhitud Ühise Julgeoleku Lepingu Organisatsioonis (CSTO) on külmutatud (kuigi ta jääb edasi Euraasia Majandusliitu);
- J. arvestades, et 19. septembril 2023 algatas Aserbaidžaan provotseerimata sõjalise rünnaku, et taastada jõuga kontroll oma rahvusvaheliselt tunnustatud Mägi-Karabahi territooriumi üle, mis lõppes armeenlastest elanikkonna lahkumisega sellest territooriumilt; arvestades, et kõik nn Mägi-Karabahi Vabariigi riigiasutused on alates 1. jaanuarist 2024 laiali saadetud; arvestades, et uus vaenutegevus Lõuna-Kaukaasias tekitab tõsist muret ja nõuab ELi ennetavat osalemist piirkonnas; arvestades, et Armeenia ja Aserbaidžaaani suhete normaliseerimise väljavaaded on endiselt ebakindlad, mistõttu peaks EL mõlemat poolt nende rahulepingu saavutamise teel toetama ja julgustama, pakkudes sealhulgas väljavaadet tihedamaks integreerumiseks ELiga, kui nad otsustavad selle tee kasuks;
- K. arvestades, et Armeenia ja Aserbaidžaaani vahelistel relvakonfliktidel on olnud katastroofiline mõju kogu piirkonna kultuuri-, usu- ja ajaloopärandile, mille tulemuseks on inimeste sundränne ja nende kultuuripärandi hävitamine;
- L. arvestades, et 13. veebruaril 2024 teatas komisjon täiendava 5,5 miljoni euro eraldamisest Mägi-Karabahi piirkonnast ümberasustatud armeenlaste toetamiseks

lisaks 2023. aasta septembris väljakuulutatud 12,2 miljonile eurole;

- M. arvestades, et teadaolevalt peetakse Bakuus kinni üle 20 000 armeenlase, kellest enamik on tsiviilisikud ja/või humanitaarabitöötajad;
- N. arvestades, et Armeenia ja Aserbaidžaaani suhete kestlik normaliseerimine nõuab igasuguse vägivalla lõpetamist; arvestades, et Aserbaidžaaani ja Armeenia riiklikud komisjonid, kes käsitlesid nende vastastikuste piiride kindlaksmääramist, kohtusid seitsmendat korda; arvestades, et mõlemad pooled otsustasid lepingu sõlmimise võimalikult kiiresti lõpule viia, mis peaks olema oluline samm rahulepingu allkirjastamise suunas; arvestades, et see peaks aitama kaasa ka kahepoolsete suhete ja laiemal piirkonnal kui terviku pikaajalisele stabiilsusele; arvestades, et seda eesmärki on võimalik saavutada ainult siis, kui Armeenia ja Aserbaidžaaani ametivõimud suudavad tagada rahumeelse koeksisteerimise ja vähemuste õiguste austamise;
- O. arvestades, et Armeenia ja Aserbaidžaaan tegid 7. detsembril 2023 ühisavalduse, milles teatati konkreetsetest usaldust suurendavatest meetmetest, sealhulgas 32 kinnipeetud Armeenia sõjaväelase ja 2 Aserbaidžaaani sõjaväelase vabastamisest; arvestades, et Aserbaidžaaanis peetakse endiselt kinni 23 Armeenia pantvangi, kelle hulgas on ka Mägi-Karabahhi endised juhid;
- P. arvestades, et 13. veebruaril 2024 sai Aserbaidžaaani poolt Syuniki provintsis Nerkin Handi vastu korraldatud rünnakus surma neli Armeenia sõdurit, mis kujutab endast konflikti suurimat eskaleerumist piiril mitme kuu jooksul;
- Q. arvestades, et alates 2023. aasta detsembrist on Armeenia ja Aserbaidžaaani vahel toimunud mitu kahepoolset kohtumist, sealhulgas kohtumine Armeenia peaministri Nikol Pašinjani ja Aserbaidžaaani presidendi Ilham Əliyevi vahel, mis toimus Müncheni julgeolekukonverentsi raames 17. veebruaril 2024; arvestades, et kuigi mõlemad juhid väidavad, et nad on leppinud kokku rahulepingu peamistes põhimõtetes, väljendavad mõlemad pooled lahkavate paljude üksikasjade suhtes, sealhulgas transpordiühenduste avamine, piiride määramine ja märgistamine, ning selle üle, kes peaks olema vahendaja; arvestades, et EL on pakkunud oma abi läbirääkimisteks kahe poole vahel;
- R. arvestades, et parlamendi varasemad hoiatused olukorra suhtes ei ole toonud kaasa olulisi muutusi ELi Aserbaidžaaani poliitikas; arvestades, et Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni, ELi ja teiste rahvusvaheliste osalejate kolmkümmend aastat kestnud diplomaatia- ja rahutagamispüüdlused ei ole suutnud takistada Aserbaidžaaani kasutamast sõjalist jõudu ega mõjutanud teda leidma konfliktile rahumeelset lahendust;
- 1. väljendab heameelt edusammude üle, mida Armeenia on teinud ulatusliku ja laiendatud partnerluslepingu tegevuskava rakendamisel; kutsub ELi-Armeenia partnerlusnõukogu liikmeid üles tegema käimasolevate ja tulevaste reformide elluviimiseks tihedat koostööd;
- 2. kordab ELi võetud kohustust toetada Armeenia suveräänsust, demokraatiat ja territoriaalset terviklikkust; on veendunud, et EL peab esitama Armeeniale ambitsioonika koostöökava, ajakohastades kehtivat ulatuslikku ja laiendatud partnerluslepingut, kinnitades Armeenia tugevamalt lääne demokraatlike riikide

kogukonda ja aidates tal arendada suhteid naabritega;

3. kordab oma toetust Armeenia demokraatlikult valitud valitsusele; väljendab heameelt peaminister Pašinjani teate üle, et Armeeniat ei veeta uude sõtta Aserbaidžaaniga, samuti tema hiljutiste üleskutsete üle taasalustada kõrgeimal tasandil rahukõnelusi Aserbaidžaaniga;
4. väljendab heameelt Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi Armeenia-poolse ratifitseerimise üle;
5. julgustab Euroopa Liitu alustama ELi ja Armeenia vahelist dialoogi viisanõude kaotamise üle, mis soodustab inimestevahelisi kontakte ja aitab kaasa reformide edasisele elluviimisele;
6. tunnustab kodanikuühiskonna rolli Armeenia üleminekul nõukogudejärgselt süsteemilt läänelikule demokraatialle ning julgustab ELi veelgi toetama Armeenia rahva jõupingutusi, et viia oma riigis ellu püsivad reformid, mis põhinevad õigusriigil ja ühistel väärtustel;
7. kutsub komisjoni ja nõukogu üles kaaluma Armeeniale kandidaatriigi staatuse andmise võimaluste uurimist, võttes arvesse riigi Euroopa-suunalisi püüdlusi, millele peaks järgnema riigi lahkumine Venemaa juhitud Ühise Julgeoleku Lepingu Organisatsioonist (CSTO) ja Euraasia Majandusliidust; nõuab, et EL esitaks meetmed sellise otsuse tagajärgede leevendamiseks;
8. mõistab hukka Venemaa sekkumise Armeenias, mille eesmärk on rahutuste levitamine, ning Venemaa üldise rolli, mis on aastakümneid konflikti õhutanud ja seda oma poliitilistes huvides kasutanud;
9. julgustab rahvusvahelist üldsust abistama Aserbaidžaanil demineerida Mägi-Karabahhi, kuhu on jäänud 1,5 miljonit maamiini, millest mõned valmistati alles 2021. aastal; rõhutab, et nende miinide tõttu kaotavad paljud inimesed iga nädal elu, samuti kujutavad need endast tõsist probleemi majandusarengule, riigisiseste põgenike tagasipöördumisele, põllumajandusele ning ehitus- ja transpordiprojektidele;
10. kordab, et mõistab hukka Aserbaidžaanis viimaste aastate sõjalise sissetungi Armeenia rahvusvaheliselt tunnustatud territooriumile; kordab nõudmist, et Aserbaidžaan viiks oma väed kogu Armeenia suveräänselt territooriumilt välja ja vabastaks kõik ebaseaduslikult kinni peetud armeenlased; mõistab hukka hiljutise rünnaku Armeenia sõdurite vastu Nerkin Handis; rõhutab, et probleemid, mis on seotud Aserbaidžaanis ühendusega tema Nahhitševani eksklaaviga tuleks lahendada täielikult austades Armeenia suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust; tuleb meelde, et võimalik lahendus sellele probleemile võib põhineda olemasoleval Kaliningradi piirkonna mudelil;
11. kordab oma hukkamõistu Aserbaidžaanis eelnevalt kavandatud ja põhjendamatu rünnaku suhtes Mägi-Karabahhi armeenlaste ja piirkonda jäänud inimeste vastu; kutsub Aserbaidžaanis ametivõime üles võimaldama Armeenia elanikkonna turvalist tagasipöördumist Mägi-Karabahhi ja pakkuma kindlaid tagatisi nende õiguste kaitseks; nõuab Armeenia kultuuri-, ajaloo- ja usupärandi kaitsmist Mägi-Karabahhis kooskõlas

UNESCO standardite ja Aserbaidžaaani rahvusvaheliste kohustustega;

12. rõhutab Armeenia pagulaste õigust pöörduda tagasi Mägi-Karabahhi; väljendab heameelt asjaolu üle, et Aserbaidžaaani politsei kaitseb jätkuvalt nende majasid alates nende lahkumisest 2023. aasta septembris ning et Bakuu on viivitanud Aserbaidžaaani riigisiseste põgenike tagasipöördumisega Xankəndi linna ja muudesse armeenlaste poolt 2023. aasta septembris hüljatud kohtadesse; kutsub Bakuud üles seda kaitset tugevdama, et hoida ära rüüstamisjuhtumid; juhib tähelepanu sellele, et kui mõned armeenlased otsustavad mitte tagasi pöörduda, peavad mõlemad pooled omandiõigused õiglaselt lahendama;
13. rõhutab, et Armeenia ja Aserbaidžaan on nüüd lähemal kui kunagi varem rahulepingule, mis võib aidata kaasa Kaukaasia majanduse ja transpordi lõimimisele, nii et see laieneks läänes Euroopasse ja idas Kesk-Aasiasse;
14. väljendab lootust, et kui varsti jõutakse püsiva rahukokkuleppeni, on Armeenial lõpuks võimalus vabaneda oma piirkondlikust eraldatusest ja luua diplomaatilised suhted Türgi ja Aserbaidžaaniga, saades seejärel piirkonnaga integreerumisest majanduslikku ja kaubanduslikku kasu; julgustab ELi ja tema partnereid seda protsessi toetama;
15. rõhutab vajadust Armeenia ja Aserbaidžaaani vahelise üldise rahulepingu järele; on veendunud, et tõeline dialoog Aserbaidžaaani ja Armeenia vahel on ainus kestlik võimalus edasiliikumiseks, ning nõuab, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid selliseid jõupingutusi, mis hõlmavad territoriaalse terviklikkuse vastastikust tunnustamist, mis tagavad Mägi-Karabahhi armeenlaste õigused ja julgeoleku ning allesjäänud vangide, sealhulgas Mägi-Karabahhi endiste juhtide vabastamise ja nende vastu suunatud fiktiivsete kohtuprotsesside lõpetamise; rõhutab, et väärikas ja püsiv piirkondlik rahu, mis säilitab mõlema riigi suveräänsuse, sõltumatuse ja territoriaalse terviklikkuse, on naabruskonna stabiilsuse eeltingimus; tunneb muret mõnede juhtide ja piirkondlike jõudude katsete pärast kasutada praegust olukorda viisil, mis võib ohustada ebakindlaid rahuväljavaateid;
16. kutsub ELi Armeenia tsiviilmissiooni (EUMA) üles tähelepanelikult jälgima muutuvat julgeolekuolukorda kohapeal, esitama läbipaistvaid aruandeid Euroopa Parlamendile ja aitama aktiivselt kaasa konfliktide lahendamise pingutustele; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tugevdaksid Euroopa Liidu Armeenia missiooni volitusi, suurendaksid selle ulatust ja pikendaksid selle kestust;
17. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat ning Euroopa välisteenistust üles jätkama Armeenia toetamist Euroopa rahutagamisrahastu kaudu, eelkõige selleks, et tugevdada tema kaitsevõimet hübriidohtude vastu ja laiendada tema julgeolekuruumi väljapoole Ühise Julgeoleku Lepingu Organisatsiooni (CSTO); väljendab heameelt ELi ja Armeenia poliitilise ja julgeolekudialoogi loomise ning selle 15. novembril 2023 toimunud teise kohtumise üle; nõuab, et Armeenia ja Euroopa Liidu vahel toimuksid korrapärased julgeoleku- ja kaitsealased konsultatsioonid, mis oleksid platvormiks kõigi julgeolekuga seotud küsimuste käsitlemiseks;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile,

Armeenia valitsusele ja presidendile, Aserbaidžaaani valitsusele ja presidendile, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni peasekretärile, Euroopa Nõukogu peasekretärile, UNESCO peadirektorile ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile.